

**ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

ТИМАШОВ Віктор Олександрович

УДК 341.231.1(477):339.922

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ
ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ:
ДОКТРИНАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право.

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом».

Науковий консультант: доктор юридичних наук, професор **ЗАРОСИЛО Володимир Олексійович**, Навчально-науковий інститут імені князя Володимира Великого ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», завідувач кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор **МУЗИКА-СТЕФАНЧУК Оксана Анатоліївна**, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, провідний науковий співробітник;

доктор юридичних наук, професор **БОРТНИК Надія Петрівна**, Навчально-науковий інститут права і психології Національного університету «Львівська політехніка», завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права;

доктор юридичних наук, доцент **ДРОЗД Олексій Юрійович**, Національна академія внутрішніх справ, доцент кафедри адміністративної діяльності.

Захист відбудеться 5 липня 2018 року о 9 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.142.02 ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом» за адресою: 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2

З дисертацією можна ознайомитись у Міжнародному бібліотечно-інформаційному центрі ім. Ярослава Мудрого ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом» за адресою: 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2.

Автореферат розіслано 4 червня 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т. Б. Аріфходжаєва

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми зумовлена тим, що з проголошенням незалежності Україна зобов'язалася перед світовою спільнотою дотримуватися прав людини і громадянина та створювати умови щодо лібералізації режиму, який існував до її незалежності. Основною метою України згідно з міжнародними нормами, стандартами ОБСЄ, Європейського Союзу, Ради Європи є закріплення демократії, становлення та розвиток інституту громадянського суспільства, реалізація принципів верховенства права, розподілу владних повноважень, незалежної та неупередженої судової влади, поваги до прав людини і громадянина.

Із взяттям курсу на євроінтеграцію зміни у правовому полі України стали невід'ємною частиною економічної, політичної, соціальної, культурної та інших сфер суспільного життя, що знаходить своє відображення в практичному втіленні міжнародних стандартів у національну правову систему. Однак опанування європейської термінології ще не гарантує оволодіння механізмами реалізації конкретних завдань, що поставлені перед Україною, і саме тому цей процес певною мірою набуває ознак формального. У результаті маємо поширення політичних спекуляцій, що ведуть до необґрунтованих очікувань в усіх сферах суспільного життя. Ці питання стосуються й розуміння і тлумачення певних термінів та дефініцій, запозичених і поверхнево досліджених в адміністративно-правовій науці, що є результатом колізій у національному законодавстві.

Для фактичного початку євроінтеграційних процесів Україна потребує переходу від політико-ідеологічних до прагматичних методів вирішення поставлених завдань. Євроінтеграція повинна бути спрямована на поліпшення життя та сприйматися суспільством як інструмент впровадження стратегічної мети соціально-економічного, громадянсько-політичного та культурного розвитку.

Проголошення Конституцією України прав і свобод людини та громадянина як найвищої цінності правової держави, зміна цивілізаційних полюсів щодо їх забезпечення, охорони і захисту на державному рівні спонукає на всебічне дослідження проблеми їх забезпечення та рівня ефективності реалізації цих прав органами виконавчої влади, від ефективних дій яких згідно з конституційними

засадами їх функціонування напряду залежить реалізація охорони та захисту прав і свобод громадян.

Водночас нормативно-правове закріплення на конституційному рівні прав і свобод громадянина не забезпечує їх одночасного впровадження в суспільно-правові відносини. Недосконалість механізму реалізації охорони та захисту прав і свобод громадянина призводить до втрати практичної цінності цих прав і свобод і, як наслідок, негативно впливає на формування громадянського суспільства та правової держави.

Зазначена проблематика привертає увагу вітчизняних науковців, які пропонують чисельні заходи і способи реалізації прав і свобод громадянина. Серед них одне з головних місць посідають адміністративно-правові механізми забезпечення прав і свобод громадянина. Одним із можливих способів розв'язання окресленої наукової проблеми є теоретичне і практичне дослідження питань адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадянина в Україні в умовах євроінтеграції, що закріплені у відповідних адміністративно-правових нормах.

До проблем регулювання прав громадянина зверталися у різні часи зарубіжні та вітчизняні науковці, серед яких, зокрема такі: В. Б. Авер'янов, І. Л. Бородін, С. С. Алексєєв, Ф. Бекон, Л. Браун, Е. Бредлі, А. М. Васильєв, Т. Гоббс, С. Д. Гусарєв, С. П. Головатий, І. Кант, М. І. Кобзюра, В. С. Нерсеянц, А. М. Колодій, Р. З. Лівшиць, О. А. Лукашов, О. І. Махніцький, А. В. Міцкевич, П. М. Рабінович, О. Ф. Скакун, М. В. Цвік, Л. С. Явич та ін.

Питання забезпечення прав людини органами державної влади досліджували вітчизняні науковці М. І. Ануфрієв, Т. Б. Аріфходжаєва, О. М. Бандурка, В. А. Басс, О. О. Бандурка, Ю. П. Битяк, Н. П. Бортник, В. Д. Гвоздецький, І. П. Голосніченко, В. Л. Грохольський, В. О. Гриценко, Т. О. Гуржій, О. Ю. Дрозд, В. О. Заросило, Р. А. Калюжний, Т. О. Коломоєць, А. Т. Комзюк, В. В. Копейчиков, О. Л. Копиленко, О. О. Косиця, В. І. Курило, М. Н. Курко, Я. В. Лазур, В. І. Литвиненко, О. А. Музика-Стефанчук, К. В. Муравйов, В. І. Олефір, Ю. Ю. Пустовіт, О. П. Орлюк, М. Ф. Орзіх, В. П. Петков, Т. О. Проценко, А. М. Подоляка, О. П. Свігличний, О. Й. Снегірьов, В. С. Стефанюк, М. М. Тищенко, В. С. Цимбалюк.

Беручи до уваги та опираючись на наявні дослідження щодо адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина вищезазначеними науковцями, зауважимо, що чимало питань залишаються дискусійними, особливо з урахуванням взяття Україною курсу на євроінтеграцію. З огляду на це, в умовах адміністративної реформи, що є важливим кроком на шляху євроінтеграції країни у світове співтовариство, дослідження системи адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадянина в Україні в умовах євроінтеграції є недостатньо розробленим напрямом наукового пошуку.

Означена «гаряча» проблема, на думку автора, свідчить про актуальність обраної теми дослідження, зумовлює її структуру та зміст, підтверджуючи науково-теоретичну і практичну значимість пропонованого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р. Дослідження виконано також у межах науково-дослідної роботи ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» «Теоретико-методологічні засади становлення української державності і соціальна практика: політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми на 2014–2018 рр. (номер державної реєстрації 0113U007698).

Мета і завдання дослідження. *Метою* наукового дослідження є визначення сутності і змісту комплексного адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадянина в Україні в умовах євроінтеграції, з'ясування основних тенденцій напрямів та перспектив розвитку адміністративного законодавства у зазначеній сфері, а також розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо його вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети сформульовані такі завдання:

- дослідити поняття прав людини та еволюцію філософсько-правових ідей щодо їх правового стану;
- визначити особливості поняття прав громадянина в Україні в процесі євроінтеграції;
- дослідити розвиток ідеї прав людини в політико-правовій думці України;
- структурувати моделі соціально-правової держави з виокремленням їх основних рис;
- узагальнити класифікації прав і свобод людини, що сформувалися під впливом історичних чинників розвитку громадянського суспільства;
- визначити поняття та систему адміністративно-правових гарантій забезпечення прав громадянина в Україні;
- розглянути трансформації понять «контроль» та «нагляд» у системі адміністративно-правових гарантій прав і свобод громадянина;
- проаналізувати вплив міжнародних стандартів прав людини на національну правову систему;
- дослідити інститут омбудсмена в системі адміністративно-правового захисту прав громадянина;
- проаналізувати процедури звернення громадян до органів державної влади та запропонувати шляхи їх вдосконалення;
- сформулювати ключові напрями вдосконалення вітчизняного адміністративного судочинства крізь призму захисту інтересів громадянина;
- окреслити напрями співпраці окремих органів виконавчої влади з населенням, а також сформулювати пропозиції та рекомендації щодо підвищення ефективності їх діяльності відповідно до міжнародної практики;
- з'ясувати роль громадських організацій як інституту громадянського суспільства у площині адміністративно-правового забезпечення прав громадянина органами державної влади;
- проаналізувати форми співпраці НАТО, ОБСЄ, РЄ, ЄС та міжнародних неурядових організацій з Україною у питаннях забезпечення прав людини і громадянина;

- дослідити досвід діяльності Європейського суду з прав людини та виконання його рішень на території України;
- визначити антикорупційні заходи, що застосовуються в Україні та запропонувати засоби щодо зменшення рівня корупції;
- узагальнити системні чинники надання адміністративних послуг в Україні та шляхи оптимізації процедури їх супроводження;
- проаналізувати досягнення Україною європейських стандартів адміністративно-правового регулювання в системі забезпечення прав громадянина.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини щодо прав громадянина в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення прав громадянина в Україні в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. У процесі роботи над дослідженням застосовувалися методи наукового пізнання з урахуванням поставленої мети, завдань дослідження, його об'єкта та предмета. В основу дослідження покладений діалектичний метод, який дозволяє простежити еволюцію поглядів щодо прав і свободи людини (підрозділ 1.1). Історико-правовий метод дозволив визначити процес зародження розуміння прав людини у світі та в Україні, простежити періодизацію розвитку ідеї прав людини та роль соціальної правової держави в забезпеченні прав громадянина (підрозділи 1.2-1.4). За допомогою гносеологічного методу було з'ясовано роль та значення адміністративно-правового статусу громадян у системі забезпечення прав людини (підрозділ 2.1). Метод групування використовувався при визначенні видів прав людини та їх систематизації за відповідними напрямками (підрозділ 2.2). Порівняльно-правовий метод дозволив дослідити ознаки юридичних гарантій прав і свобод людини, а також ознаки адміністративно-правового складника прав громадянина в умовах становлення громадянського суспільства (підрозділи 2.3, 2.4). Методи групування чинників та системно-структурний метод застосовано для дослідження суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення прав громадянина (підрозділи 3.1-3.6). Метод системного аналізу використовувався при дослідженні форм взаємодії та вдосконалення співпраці України з міжнародними організаціями (підрозділи 4.1-4.4). Структурно-логічний та компаративний методи дали можливість визначити напрями

вдосконалення адміністративно-правового забезпечення прав громадянина в Україні (підрозділи 5.1-5.4).

Нормативною та емпіричною базою дисертації стали норми Конституції України, нормативно-правові акти органів виконавчої влади, міжнародно-правові акти; нормативні акти інших країн; рішення Європейського суду з прав людини, національна правозастосовна та судова практика; досвід країн-членів Ради Європи; довідкові матеріали та статистичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в українській правовій науці комплексним дослідженням доктринальних положень адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадянина. В умовах євроінтеграційних процесів з'ясовано повноваження органів виконавчої влади та громадськості в забезпеченні прав і свобод громадянина; систематизовано способи і засоби захисту прав та свобод, а також визначено напрями вдосконалення системи відновлення порушених прав громадянина.

У процесі наукового дослідження розроблені та сформульовані наукові положення, висновки і пропозиції, а саме:

уперше:

– дано авторське визначення категорії особливостей прав громадянина в Україні в умовах євроінтеграції. Це певні можливості громадянина, об'єктивно зумовлені цивілізаційним рівнем розвитку суспільства та держави, які мають правовий статус європейських стандартів, попередньо обґрунтовані з позицій загальнолюдських моральних норм, спрямованих на забезпечення гідних умов існування, а також нормального розвитку людини, утвердження її індивідуальності та здатності до самовираження;

– у процесі системно-структурного аналізу застосованих у сучасній доктрині класифікацій прав людини сформовано цілісне уявлення про комплексність прав людини, а саме: як вони формалізовані в конституції, характер зв'язків між ними та механізми їх забезпечення. У результаті цього система забезпечення прав людини може бути представлена як комплексна взаємодія держави та її органів, що забезпечують різні групи прав людини;

– запропоновано авторську дефініцію категорії «міжнародні стандарти прав і свобод людини в умовах євроінтеграції» як систему природних прав і свобод людини, що екстраполюються на

фундаментальні загально-соціальні принципи та мають універсальну сутність, є визнаними в усіх державах, які приєдналися до відповідного міжнародного акту з прав людини і мають однакову міру імперативності незважаючи на те, в якій державі вони застосовуються;

– окреслено тенденції сучасного стану діяльності та перспективи подальшого реформування правоохоронних органів в аспекті реалізації ними функції захисту прав людини і громадянина, зокрема: запровадження гуманістичних засад діяльності; зміцнення взаємодії із засобами масової інформації; втілення принципу гласності при висвітленні результатів діяльності; оптимізація та комплексність методів примусу та переконання; посилення режиму законності; підвищення персональної відповідальності за прояви антисоціальної поведінки працівників правоохоронної діяльності; впровадження європейських стандартів при вдосконаленні організаційних структур;

– доктринально визначені пріоритетні напрямки і форми співробітництва України з Європейським Союзом у сфері захисту прав людини: участь представників органів державної влади України в роботі основних та спеціальних інституцій Європейського Союзу; прийняття Європарламентом резолюцій та рекомендацій щодо України; безпосередні рекомендації представників Європейського Союзу органам державного управління України, внесення змін до законодавства України на виконання резолюцій Європейського Союзу; ратифікація конвенцій Європейського Союзу, допомога в їх розробці;

– концептуально визначається, що правоохоронні та судові органи у своїй діяльності зобов'язані враховувати судову практику Європейського Суду з прав людини, а тому на державному рівні мають бути визначено офіційні джерела для оприлюднення рішень Європейського Суду з прав людини;

– концептуальність державної політики у сфері забезпечення прав громадянина полягає у тому, що ця політика має включати в себе чіткі нормативні приписи, що визначають основні напрями розвитку системи законодавства. Основними напрямками цієї політики мають бути: зміцнення законності та правопорядку, встановлення чітких процесуальних норм захисту прав і свобод громадянина з урахуванням умов євроінтеграції, визначення повноважень і функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо

максимального забезпечення гарантій захисту законних прав та інтересів громадян;

удосконалено:

– розширено поняття соціальної та правової держави в результаті їх ототожнення та положення про те, що кожна з них є своєрідним механізмом узгодження суспільних інтересів. Якщо основною метою правової держави є формування суспільних відносин на засадах принципу непорушності прав і свобод людини, верховенства права та поділу влади, незалежності правосуддя, то соціальна держава досягає аналогічної мети за допомогою соціальної політики, що спирається на соціальне законодавство. Саме завдяки єдності мети і використання правових засобів їх ототожнюють в рамках єдиної концепції державно-правового розвитку як держави з високим рівнем розвитку громадянського суспільства;

– розуміння міжнародних стандартів, що впливають на законодавчу практику держав з питань прав людини. Встановлено, що цей вплив здійснюється шляхом: а) прямого відображення міжнародних стандартів в тексті нормативно-правового акту; б) оцінювання законодавства держави на предмет його відповідності міжнародним стандартам у сфері прав людини; в) забезпечення законодавчого процесу міжнародним стандартам, що вироблені у сфері прав людини;

– політико-управлінську стратегію щодо встановлення політичної стабільності та демократії в сучасній Україні. Визначено, що вона буде ефективною за умов активного залучення громадських інституцій із захисту прав людини у забезпечення прав громадян. У свою чергу, політична діяльність із захисту прав людини має будуватися на базових потребах суспільства і не повинна використовуватися у виборчих гаслах політичними силами;

– положення про необхідність встановлення правового зв'язку у галузі співробітництва українського омбудсмена з громадськими організаціями, які, з огляду на свою гнучкість та оперативність, можуть бути корисними у забезпеченні інформацією щодо стану прав людини в країні та визначенні прогалин в законодавстві; наділення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини правом законодавчої ініціативи; визначення прав та обов'язків у відносинах з урядом щодо надання йому консультативних висновків; введення регіональних представників;

– порядок розгляду звернень громадян до органів державної влади відповідно до категорії звернення стосовно чіткого врегулювання практики колективних звернень та петицій, а також розробці механізму подання звернень через мережу Інтернет;

– визначення поняття «європейські стандарти прав людини», під якими розуміти визнані європейськими країнами та закріплені в їхніх спільних документах правові норми, а також механізми їх гарантії, захисту та забезпечення на практиці, що мають бути покладені в основу діяльності держав – учасниць європейських міжнародних організацій у сфері дотримання прав людини;

дістало подальшого розвитку:

– ідеї прав людини в політико-правовій думці України та етапи її розвитку: На першому етапі – до XVII ст. – права людини ототожнювалися з ідеями свободи людини, рівності та справедливості. Саме ці якості вважалися основними. Із становленням національної свідомості українців наприкінці XVIII ст. розпочався другий етап, що тривав до першої половини XIX ст. Основними напрямками розвитку політико-правової думки на цьому етапі були проблеми прав нації, проблеми місцевого самоврядування, державотворення. На третьому етапі – перша половина XIX століття – початок XX ст. – ідеї прав людини набули конкретного правового змісту у формі конституції та конституційних проєктів, програм політичних партій, оформлення незалежної Української держави (УНР). Четвертий (90-ті роки XX ст. по теперішній час) – встановлення незалежності України при розпаді СРСР та відходження від доктрин Радянського Союзу з подальшою переорієнтацією на світогляд європейських держав у сфері прав людини;

– визначення адміністративно-правових засобів забезпечення прав громадян як правозастосовної діяльності держави, яка відповідно до адміністративного законодавства здійснює владно-розпорядчий вплив на організацію та охорону прав громадян в Україні;

– бачення напряму реформування правоохоронних органів під впливом євроінтеграційних процесів. Втілення європейського досвіду має впроваджуватися шляхом реалізації таких заходів: а) зміцнення рівня довіри населення до діяльності правоохоронних органів; б) впровадження інформаційної діяльності з боку органів державної влади щодо підтримки авторитету правоохоронних органів серед

населення; в) співпраця з представниками громадськості у сфері охорони правопорядку;

– положення про те, що інтеграція України до ЄС, будучи одним з основних зовнішньополітичних пріоритетів і стратегічних цілей нашої держави, залежатиме не лише від існування в ній ринкової економіки, гармонізації її законодавства з правом Євросоюзу, а й від того, наскільки повно Україна буде дотримуватися європейських цінностей, зокрема щодо захисту прав людини.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони представляють як науково-теоретичний, так і практичний інтерес:

– у науково-дослідній сфері – положення та висновки дисертації можуть бути основою для подальшої теоретичної розробки і розв'язання теоретичних проблем забезпечення прав громадянина в Україні (Акт впровадження Державного науково-дослідного інституту МВС України);

– у правотворчій діяльності – сформульовані автором висновки з теоретичних і практичних питань забезпечення прав громадянина органами державної влади можуть бути корисними під час розробки й обговорення проектів законодавчих актів, спрямованих на вдосконалення чинного законодавства у сфері захисту прав громадян (Довідка Інституту законодавства Верховної Ради України № 22/203-1-15 від 10.05.2018);

– у правозастосовній діяльності – використання одержаних результатів дозволить поліпшити стан практичної реалізації механізму захисту та забезпечення прав людини в діяльності правоохоронних органів (Акт впровадження Департаменту юридичного забезпечення МВС України від 22.05.2018 р.);

– у навчальному процесі – для проведення занять з таких навчальних дисциплін, як «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Судові та правоохоронні органи України» тощо (Акт впровадження ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» від 18.01.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано самостійно. Усі сформульовані у ньому положення та висновки обґрунтовані дисертантом на підставі особистих теоретичних і практичних досліджень.

Апробація результатів дослідження. Підсумки розроблення проблеми в цілому та окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема: «Концепції, стратегії та напрями розвитку української держави: економіка, фінанси, право», (м. Київ, 28 вересня 2012 р.), «Права людини: історія та сучасність» (м. Київ, 6 грудня 2012 р.), «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 25 лютого 2013 р.), «Глобальні тенденції світового господарства та їх вплив на соціально-економічний розвиток України» (м. Київ, 5 квітня 2013 р.), «Права людини: досягнення, проблеми, перспективи» (м. Тернопіль, 2 жовтня 2013 р.), «Роль юриспруденції у формуванні сучасного суспільства» (м. Київ, 8 жовтня 2013 р.), «Розвиток економіки України в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів: економіка, фінанси, право» (м. Київ, 24 травня 2013 р.), «Актуальні дослідження в юриспруденції» (м. Тернопіль, 14 грудня 2013 р.), «ЕС-Україна-Росія: обираємо правильний вектор» (м. Івано-Франківськ, 20 грудня 2013 р.), «Зовнішньоекономічна політика України в умовах інтеграційних процесів» (м. Київ, 29 травня 2014 р.), «Права людини: історія та сучасність» (м. Київ, 10 грудня 2014 р.), «Проблеми модернізації економіки України в контексті Угоди про асоціацію з ЄС та їх вирішення (економічний, правовий і фінансовий аспекти)» (м. Київ, 16 квітня 2015 р.), «Диверсифікація міжнародної торгівлі та активізація інвестиційного співробітництва» (м. Київ, 28-29 травня 2015 р.), «Нові вектори розвитку демократії та інститутів держави і права» (м. Київ, 10 грудня 2015 р.), «Місце юридичних наук у формуванні правової культури сучасної людини» (м. Запоріжжя, 25-26 грудня 2015 р.), «Право, суспільство і держава» (м. Київ, 15-16 січня 2016 р.), «Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього» (м. Дніпропетровськ, 15-16 січня 2016 р.), «Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети» (м. Одеса, 22-23 січня 2016 р.), «Пріоритетні напрями розвитку правової системи України» (м. Львів, 29-30 січня 2016 р.), «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 29-30 січня 2016 р.), «Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику» (м. Харків, 5-6 лютого 2016 р.), «Держава і право

в умовах глобалізації» (м. Дніпропетровськ, 5-6 лютого 2016 р.), «Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні» (м. Одеса, 12-13 лютого 2016 р.), «Десяті економіко-правові дискусії» (м. Львів, 4 березня 2016 р.), «Сутність та значення впливу законодавства на розвиток суспільних відносин» (м. Одеса, 11-12 березня 2016 р.), «Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (м. Київ, 11-12 березня 2016 р.), «Conferenta internationala stintfico-practica» (м. Кишинів, 25-25 березня 2016 р.), «Государство и право. Актуальные научные проблемы. Рассмотрение, решение, практика» (м. Гданськ, 30-31 березня 2016 р.), «Education in modern university – project –based approach to the work organization in political science, sociology, philosophy, psychology, history according to the guidelines of the European qualifications framework» (м. Сладковичово, 22-24 березня 2017 р.), «Сервісна економіка в умовах глобальної конкуренції» (м. Київ, 15-16 жовтня 2017 р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертації опубліковані у 63 наукових працях, з яких: 2 монографії (одна одноособова, одна у співавторстві), 4 навчальних посібників у співавторстві, 27 статей у наукових фахових виданнях з юридичних наук (з яких 8 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях), 30 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, які містять двадцять два підрозділи, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 664 сторінки, з яких основний зміст – 540 сторінок; список використаних джерел – 76 сторінок (893 найменування).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначаються предмет та об'єкт, мета і завдання, характеризується його методологічна, теоретична та джерельна бази, формулюються основні положення, визначаються елементи наукової новизни одержаних результатів, науково-практичне значення дослідження, наводяться дані щодо апробації результатів дослідження і публікацій за темою, структура роботи та її обсяг.

Розділ 1 «Концептуальні основи дослідження еволюції прав людини у правовому полі взаємовідносин людини і держави»

складається з чотирьох підрозділів в яких розкривається поняття прав людини та їх цивілізаційне розгортання, міжнародна ретроспектива становлення прав людини, осмислення прав людини в історичному дискурсі, права людини і громадянина в демократичній, соціальній та правовій державі.

У підрозділі 1.1 «Поняття прав людини та їх цивілізаційне розгортання» досліджено формування поняття прав людини та виникнення інституту прав людини під впливом їх становлення та формування нових підходів до їх визначення.

Права людини можна визначити як обумовлені ступенем розвиненості суспільства та історичними особливостями його розвитку, об'єктивно необхідні для забезпечення життєдіяльності людини, задоволення її потреб і налагодження стосунків з іншими членами суспільства та його відповідними інститутами загальні й рівні можливості, що відповідають загально визнаним міжнародним стандартам, визнаються та гарантуються державою. У свою чергу, свободи людини – відповідні правові можливості, пов'язані з індивідуалізацією певної поведінки в рамках, окреслених правовими нормами, а також з невтручанням чи обмеженням дій держави відносно певних сфер життєдіяльності людини.

Аналіз світоглядних передумов формування ідеї прав людини дозволяє виокремити змістовну виключність цієї ідеї порівняно з характером регулятивності, властивої більшості інших політико-правових систем, в яких права не належать людині безпосередньо, а визначаються її місцем у соціальній структурі. Натомість, ідея невід'ємних прав людини містить визнання виключного місця людської особи щодо форм соціального буття, яке фіксує поняття самоврядної особистості. Головні ознаки самоврядної особистості втілюються у принципах індивідуальності, волі (свободи), рівності, невід'ємності її сутнісних (людських) прав.

Встановлено, що поділ прав на покоління є зручним, однак обґрунтовано позицію, що в основі концепції поколінь прав людини закладено історичний прогрес забезпечення прав людини та основних свобод.

Підрозділ 1.2. «Міжнародна ретроспектива становлення прав людини: адміністративно-правовий аспект» наголошує, що в історичному генезисі феномен прав людини не є виключним витвором свідомості, а має певні змістовні аналоги, що йому передували.

Передусім це стосується комплексу політико-правових ідей, які дістають досить розгорнутого виразу вже за доби Ренесансу і, навіть, Середньовіччя. Головна відмінність полягає у трьох основних вимірах: по-перше, за Середньовічної доби ці правові ідеї вписані в сутнісно інший світоглядний і соціальний контекст, що надає їм принципово відмінного змісту, ніж у Новий час. По-друге, із зазначеними ідеями співіснують і мають великий вплив зовсім інші світоглядні та правові настанови. Третя відмінність полягає у радикальній зміні юридичної і соціальної практики під впливом цих ідей у Модерну добу.

Подальші дослідження ідеї прав людини актуалізуються передусім процесом глобалізації, який вкрай загострює питання про соціокультурні та політико-правові засади, на яких може здійснюватися подальший продуктивний розвиток людства. З'ясування соціокультурної генези та історично набутого правами людини змісту, утворює світоглядну і теоретичну передумову для визначення їх цивілізаційних перспектив та можливих напрямків трансформації. Якщо соціальні і політичні процеси ХХ ст. викликали до життя друге і третє покоління прав людини (соціальні та національно-культурні права), то можна прогнозувати, що процес становлення всепланетного людства призведе до створення четвертого покоління невід'ємних людських прав – прав солідарності та інтерсуб'єктивної єдності глобального людства.

У підрозділі 1.3 «Осмислення прав людини в Україні в історичному дискурсі та їх сучасний стан» з'ясовано, що становлення глобальних і прогресивних уявлень про права людини значний внесок зробила й Україна. Такі суспільні цінності, як гідність, свобода, повага до особи та ін., були створені та побудовані завдяки її історичному розвитку та боротьбі за незалежність. Значна кількість гуманістичних демократичних інститутів (відмова від смертної кари, виборність суддів, народоправство та ін.) зароджувались і мали свій розвиток на території України.

У концепціях українських мислителів початку ХХ ст. пріоритетне місце посіла ідея про власну державність, яка може забезпечити систему прав людини, передусім, особистих, політичних, соціальних, культурних. Вершиною розвитку ідеї про державотворчий потенціал прав людини досліджуваного періоду є її концептуально-правова легітимізація в конституційних проектах і програмах

політичних партій та легалізація у III і IV Універсалах Центральної Ради, де, поряд з самостійністю і незалежністю України, були проголошені свобода слова, друку, віри, зібрань, союзів, страйків, недоторканності особи і житла, право на національно-територіальну автономію кожної з націй, що населяли Україну.

У підрозділі 1.4 «Адміністративне забезпечення прав громадянина в демократичній, соціальній, правовій державі» надано філософську думку про державу, її правовий стан, що дозволило визнати її процесом пошуку принципів, форм і засобів для встановлення належної взаємодії права і влади. В загальному руслі сформувався ідея про розумність і справедливість організації політичної форми суспільного життя людей, за якої право завдяки визнанню й підтримці влади є владною силою, а публічна влада, яка визнає право, стає адекватною праву державною владою. Тобто, розуміння держави як правової організації публічно-владної сили є ключовою ідеєю правової держави.

У результаті зіставлення соціальної та правової держави зроблено висновок, що кожна з них є своєрідним механізмом узгодження суспільних інтересів. Якщо основною метою правової держави є формування суспільних відносин на засадах принципу непорушності прав і свобод людини, верховенства права та поділу влади, незалежності правосуддя, то соціальна держава досягає аналогічної мети за допомогою соціальної політики, що спирається на соціальне законодавство. Саме завдяки єдності мети і використання правових засобів їх ототожнюють в рамках єдиної концепції державно-правового розвитку.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий статус громадянина як складник його прав і свобод» містить чотири підрозділи, в яких розкриваються поняття і особливості правового статусу громадянина, аналізуються види прав громадян та їх групування за відповідними ознаками, наведена система адміністративних гарантій прав громадянина та наголошується на можливостях реалізації своїх прав відповідно до ступеня розвитку громадянського суспільства.

У підрозділі 2.1 «Поняття й особливості адміністративно-правового статусу громадян в умовах євроінтеграції» акцентовано увагу на те, що адміністративно-правовий статус громадян визначається нормами права, тому їхнє правове становище

залежить від того, наскільки досконалим є законодавство про права і обов'язки у сфері забезпечення прав громадян.

Встановлено, що в загальну систему захисту прав і свобод громадянина, крім органів державної влади та їх посадових осіб, на яких лежить обов'язок забезпечення і захисту прав та свобод громадян, входять також різноманітні інститути громадянського суспільства, які дозволяють людині ефективно захищати свої законні права та інтереси. Подібна необхідність аналізу інститутів громадянського суспільства в процесі висвітлення проблематики забезпечення прав людини в Україні впливає з того, що практично всі складові громадянського суспільства формуються саме з метою більш ефективного захисту тих чи інших прав людини і громадянина.

Для громадянського суспільства характерна не тільки наявність певної кількості впливових об'єднань громадян, а й їхня згуртованість у питаннях контролю щодо втручання держави у простір такого суспільства, досягненні відповідних загально-соціальних інтересів, спрямованості на максимальну реалізацію прав індивідів тощо.

У підрозділі 2.2 «Формування видів прав громадян у процесі їх виникнення, становлення та адміністративно-правової фіксації» встановлено, що розв'язання проблеми систематизації прав громадянина має пов'язуватись насамперед з проблемою їх забезпечення і захисту. У цілому ж регулювання правового положення особистості не може абстрагуватися від умов її життя. Для розвитку особистості необхідно забезпечити її реалізацію у політичній, економічній, соціальній, культурній та інших сферах.

Важливою проблемою в дослідженні системи прав і свобод людини та громадянина є питання щодо їх класифікації. У сучасній конституційній практиці ми чітко засвідчуємо застосування принаймні двох базових підходів. Відповідно до одного з них права і свободи громадянина не лише перелічуються в тексті Конституції, а й поєднуються в окремі групи, які формально подаються на підрозділи, частини або глави відповідних розділів Конституції. Інший підхід передбачає загальний перелік прав громадянина без формального виділення окремих структурних груп. Але і перша, і друга модель передбачають не лише можливість, а й необхідність застосування додаткових теоретичних моделей для виявлення системних зв'язків як з-поміж прав громадянина загалом, так і в межах окремих груп.

У підрозділі 2.3 «Система юридичних прав і гарантій в аспекті адміністративно-правового регулювання» зазначається, що гарантії прав і свобод громадянина складають самостійне соціально-правове явище, оскільки вони мають індивідуальні витoki; персональні форми відтворення; власні принципи і закони становлення, існування та розвитку; умови співвідношення своїх складових – держави, права, суспільства і людини.

Ефективність і дієвість гарантій адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадянина залежить від розвитку громадянського суспільства, розвиненості інститутів правової держави, високого рівня правової культури населення і всіх ланок державного апарату, якості роботи нормотворчих органів правоохоронних органів і їх посадових осіб. Комплексність і повнота гарантій – головна вимога, необхідна для ефективної діяльності всіх структур суспільства і держави.

Право особи на захист належних їй прав може виражатися як у самозахисті, так і використанні основних або допоміжних способів захисту. Право на захист, здійснюване за допомогою державних структур і процедур, містить два основні способи захисту: використання судових установ (як національних, так і міжнародних) та звернення до уповноважених державних органів і посадових осіб та органів місцевого самоврядування. Здійснення права на захист за допомогою громадських інституцій полягає у таких допоміжних способах захисту: звернення до громадських інституцій спеціального чи загального спрямування на реалізацію прав, привертання уваги громадськості до порушення права, надання приватному інтересу публічного статусу.

У підрозділі 2.4 «Особливості реалізації адміністративного складника прав громадянина в умовах становлення громадянського суспільства» відзначається, що в Україні за часів незалежності здійснено законодавче закріплення системи основних прав та свобод людини, а також системи їх правового забезпечення, які відповідають вимогам чинних міжнародних стандартів. Утім, у жодному міжнародному документі спеціального визначення категорії «права людини» немає, хоча від інтерпретації цього поняття, розуміння, що таке права людини, залежать ефективність діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення прав і свобод людини. Права людини становлять комплекс юридичних можливостей, що

обумовлені фактом існування людини в цивілізованому суспільстві, одержали юридичне закріплення і забезпечуються державою.

Категорія міжнародних стандартів прав людини охоплює всю систему основоположних прав і свобод людини, а також фундаментальних загально-соціальних принципів, що мають універсальний та загальний характер, є єдиними для усіх держав, що приєдналися до відповідного міжнародного акту з прав людини (у разі, якщо останній є джерелом їх закріплення), а вимоги, закріплені в ньому, мають однаковий ступінь імперативності незалежно від того, в якій державі вони застосовуються.

Розділ 3 «Адміністративно-правові механізми реалізації захисту прав громадянина в транзитній Україні» складається із шести підрозділів, які присвячені розгляду захисту прав громадян в Україні в перехідний період, захисту прав людини Уповноваженим ВРУ з прав людини, зверненням людини до органів влади, захисту прав громадян в судовому порядку, ролі правоохоронних органів у захисті прав громадян та діяльності громадських організацій як одного з інститутів, що боронять права громадян.

У підрозділі 3.1 *«Адміністративно-правовий захист прав громадянина в перехідний період державотворення: теоретичний аспект»* наголошено, що адміністративно-правові способи захисту прав та свобод громадянина охоплюють різноманітні за змістом і об'єктом суспільні відносини, в процесі виконавчо-розпорядчої діяльності, обов'язковими учасниками яких є громадяни. Вони представляють собою врегульовану адміністративно-правовими нормами діяльність уповноважених органів (посадових осіб) у сфері забезпечення прав громадян, спрямовану на адекватне, вірне розуміння і застосування чинного законодавства, що визначає права та свободи громадян.

Запропоновано визначення поняття «загальноєвропейська система захисту прав людини», під якою розуміється сукупність норм у сфері захисту прав людини, ухвалених у рамках європейських міжнародних організацій (Ради Європи, Європейського Союзу та Організації з безпеки і співробітництва у Європі), а також діяльність цих організацій щодо забезпечення виконання європейських норм у системі захисту прав людини. В основі функціонування загальноєвропейської системи захисту закладено єдину систему європейських цінностей, таких, як сприяння верховенству права,

свобода, повага до прав людини та основних свобод, утвердження демократичних принципів, необхідних для подальшої розбудови європейської спільноти.

У підрозділі 3.2 «Забезпечення захисту прав людини і громадянина в Україні Уповноваженим ВРУ з прав людини: особливості адміністративно-правового перезавантаження» наголошується на певній специфіці законодавчого регулювання звернень громадян до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Встановлений порядок цих звернень вимагає додаткового аналізу та суттєвого вдосконалення, приведення його у відповідність до норм Конституції України, конституційного статусу Уповноваженого з прав людини та узгодження із загальним порядком звернень громадян до органів влади, встановленим у Законі України «Про звернення громадян», а також іншими законами. Доцільно розглянути можливість розробки окремого закону про звернення до Уповноваженого з прав людини або окремого розділу в Законі України «Про звернення громадян».

Наголошено, що узагальнення комплексних наукових досліджень останнього десятиліття, присвячених проблемам діяльності інституту омбудсмена, засвідчує їх яскраво виражене спрямування на аналіз конституційних положень, при цьому значна кількість проблемних питань залишена поза увагою вчених. Адміністративно-правові аспекти діяльності омбудсмена в сучасній науці комплексно взагалі не досліджувались. Дослідження адміністративно-правового статусу омбудсмена та працівників, які забезпечують його діяльність, має особливий інтерес для правової науки через фактичну відсутність наукових робіт у цій сфері і необхідність нових підходів до розуміння правової природи діяльності цього правового інституту.

У підрозділі 3.3 «Звернення громадян як один із основних адміністративно-правових механізмів захисту прав громадян в Україні» характеризуються проблемами, які існують в сьогоденні у сфері забезпечення права на звернення. Постає необхідність аналізу та ревізії відповідних правових положень з метою чіткого визначення єдиних підходів до правової регламентації питань забезпечення права на звернення, усунення існуючих недоліків, розширення правових можливостей громадян щодо належної реалізації та ефективного захисту своїх прав у зв'язку з поданням звернень.

Державна політика в сфері забезпечення прав і свобод громадянина в цілому і права на звернення зокрема являє собою функціонально спрямовану та опосередковану відповідними цілями, науково обґрунтовану та практично апробовану, послідовну і постійно здійснювану діяльність держави, пов'язану з визначенням оптимальних механізмів і засобів та їх використанням для досягнення її реальності та ефективності.

Право на звернення являє собою визнану на міжнародному рівні і передбачену Конституцією та законами України функціонально спрямовану, таку, що відповідає певним принципам, можливість доводити у відповідній формі особисту думку щодо фактів і подій суспільного життя, реалізації прав, свобод та законних інтересів громадян або їх поновлення у випадку порушення, яка забезпечується державою та виступає невід'ємною складовою її політики в сфері забезпечення прав свобод громадянина.

У підрозділі 3.4 «Захист прав громадян у судовому порядку: невідворотність судової реформи» наголошується, що особливе значення судового способу захисту прав громадянина породжує проблему надійності судових рішень, яка у громадянському суспільстві набуває змісту вираженості та незмінності останніх інакше, як за особливих і виняткових умов, що означає максимальну обґрунтованість як загальними принципами права, так і конкретними нормативними актами, переконливу сутність відповідних рішень. Разом з тим, в умовах формування громадянського суспільства надійність судових рішень стосується насамперед можливості їх реального виконання, що є нагальною проблемою і для українського суспільства.

Обґрунтовано положення про те, що в умовах євроінтеграції України адміністративне судочинство повинно відповідати вимогам європейських стандартів адміністративного простору та судочинства, а саме ідеям справедливості та верховенства права, ефективному поновленню порушених прав.

У підрозділі 3.5 «Правоохоронна та сервісна діяльність правоохоронних органів у механізмі захисту прав громадян» наголошується, що в сучасному демократичному суспільстві правоохоронні органи поступово набувають ознак організації, що надає послуги громадянам щодо забезпечення її прав і свобод. Важливими функціями правоохоронних органів в цьому напрямку є

надання допомоги людям у відновленні порушених прав і свобод; у надзвичайних ситуаціях; потерпілим від правопорушень; неповнолітнім, які залишилися без опіки; особам, які звільнилися з місць позбавлення волі, щодо їх ресоціалізації; надання охоронних послуг тощо.

На підставі проведеного порівняльного аналізу діяльності правоохоронних органів країн ЄС вироблено наукові положення та пропозиції щодо використання її позитивного досвіду правоохоронними органами із забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян. Пропонується застосування в адміністративній діяльності правоохоронних органів соціально орієнтованої концепції тотального управління якістю, яка ґрунтується на чотирьох базових елементах: 1) визначення якості діяльності правоохоронних органів як сукупності особливостей послуг, що надаються цими організаціями; 2) головний критерій якості правоохоронної діяльності – це ступінь задоволення запитів і потреб споживачів, які оцінюють якісні характеристики таких послуг; 3) принцип тотальності передбачає залучення до процесу вдосконалення якості діяльності всього персоналу правоохоронного органу та організацію контролю за якістю на всіх етапах надання послуг; 4) принцип безперервного підвищення якості діяльності передбачає цільову орієнтацію системи управління на постійний розвиток і вдосконалення всієї організаційної системи надання послуг.

У підрозділі 3.6 «*Правозахисні громадські організації як складова європейського розвитку України*» визначається, що правозахисні організації як добровільні, самостійні, самокеровані, некомерційні формування неполітичного характеру національного, регіонального чи міжнародного рівнів, не засновані державним органом, а що утворилися внаслідок вільного волевиявлення і за ініціативою індивідуумів, які об'єдналися на основі спільності інтересів для спільної діяльності в ім'я загально визнаних громадянських, економічних, соціальних і культурних прав.

Розвиток правозахисного руху України дає підстави для висновків про велике суспільне значення теми прав людини. Досягнення правозахисних організацій періоду перебудови та перших років незалежності заклали основи демократичної політичної участі та стали підґрунтям для творення окремих політичних сил. Разом з тим, правозахисна діяльність України залишається справою нечисленної

мережі громадських організацій та центрів і не набуває рис масового суспільного руху.

Розділ 4 «Міжнародно-правовий захист прав людини і громадянина у форматі глобалізаційних процесів» складається з чотирьох підрозділів, в яких проаналізовано участь міжнародних громадських організацій та ОБСЄ у захисті прав людини, досліджено систему захисту прав і свобод людини Радою Європи, простежено форми співробітництва України з Європейським Союзом з питань захисту прав людини, розкрито діяльність Європейського суду з прав людини, як засобу захисту своїх прав у міжнародній системі громадянами України.

У підрозділі 4.1 «Участь міжнародних громадських організацій та ОБСЄ у забезпеченні прав людини» акцентовано увагу на тому, що правовий статус актів міжнародних організацій стосовно національних установ із захисту і заохочення прав людини можна охарактеризувати наступним чином: такі акти складаються з норм м'якого права і містяться в писаних нормативних джерелах; вони утворюються в результаті активної системної нормотворчої діяльності суб'єктів міжнародного права і виражають їхній взаємний інтерес; вони регулюють найбільш складні та делікатні відносини у сфері, де правові норми не завжди можуть бути доцільними; вони, хоча не є формально обов'язковими актами, проте мають певне юридичне значення, з якими держави, як правило, рахуються.

Міжнародні неурядові організації беруть активну участь у розвитку змісту Паризьких принципів 1991 р. на основі вироблення рекомендацій щодо статусу та функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини. Співробітництво міжнародних громадських організацій з національними установами з прав людини базується на проведенні регулярних консультацій, обміні інформації, активній взаємодії у вирішенні спеціальних питань.

Україна, що приєдналася до ОБСЄ у 1992 р., залучена до всіх процесів, пов'язаних зі зміцненням безпеки в регіоні, а також до політичного, військового, людського, економічного та екологічного вимірів, що свідчить про активну участь нашої держави в роботі цієї організації. Зазначено, що, завдяки членству в ОБСЄ, реально досягти значних практичних результатів стосовно реалізації національних інтересів України, пов'язаних з європейською інтеграцією.

У підрозділі 4.2 «Система адміністративно-правового захисту прав людини і громадянина в рамках співробітництва з Радою Європи: імплементація у правове поле України» наголошено, що захист громадянських прав людини в Україні у рамках Ради Європи – це система норм та принципів права Ради Європи, що поширюється на Україну; уповноважених суб'єктів та їх практична діяльність, спрямовані на забезпечення належної реалізації, запобігання порушенню і відновлення порушених громадянських прав людини в Україні.

Основними перспективами розвитку захисту громадянських прав людини в Україні у рамках Ради Європи, зокрема, є: впровадження ефективного механізму відшкодування шкоди заподіяної людині внаслідок неправомірних дій чи іншого неналежного виконання своїх обов'язків, що порушує громадянські чи інші права людини з боку державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування, шляхом законодавчого встановлення їх юридичної відповідальності за заподіяння такої шкоди всім своїм майном та звільнення їх з посади; впровадження механізму регресу за відповідними рішеннями Європейського суду з прав людини щодо України стосовно державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування, працівників правоохоронних органів, інших посадових осіб та суддів, які порушили громадянські чи інші права людини; удосконалення системи захисту громадянських прав людини в Україні за національним законодавством.

У підрозділі 4.3 «Організаційно-правові засади співробітництва України з Європейським Союзом щодо питань забезпечення прав людини та громадянина: адміністративний ресурс та його наповнення» зазначається, що нині подовжуються перемовини України з ЄС щодо членства нашої держави. Не має жодного сумніву, що процес європейської інтеграції для України є ускладненим, бо за своєю природою євроінтеграція, на думку українських юристів, є довготривалим та іноді навіть болючим процесом, під час проходження якого можливе виникнення як позитивних, так і негативних явищ, що обумовлюються сегментацією сьогочасного світу, конгруентністю інтересів, конфліктами суб'єктів міжнародних відносин.

У подальшому співробітництво України з ЄС здійснюватися за наступними напрямками: адаптація законодавства України до законодавства ЄС, підписання та ратифікація угод між Україною та ЄС, країнами ЄС та третіми країнами, проведенням переговорів та укладення угод про співробітництво з Європолом, розширенням участі представників України у програмах ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ, подальшими налагодженнями відносин з органами держав – членів ЄС.

У підрозділі 4.4 «Європейський суд з прав людини як один із засобів реалізації права людини та громадянина на правосуддя» відзначається, що Європейський суд з прав людини не має можливості безпосереднього юридично обов'язкового впливу на національні правові та судові системи держав – учасниць Конвенції. Проте, опосередковано через рішення з конкретних справ він впливає на національні правові порядки держав – членів Ради Європи, гармонізуючи їх правові системи з положеннями Європейської конвенції з прав людини.

Зазначено, що основними проблемами у сфері захисту громадянських прав людини в Україні у рамках Ради Європи, зокрема, є: невиконання окремих рішень Європейського суду з прав людини; відсутність ефективного механізму відшкодування шкоди заподіяної громадянам внаслідок неправомірних дій чи іншого неналежного виконання своїх обов'язків, що порушує громадянські права людини з боку державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування; відсутність механізму регресу за відповідними рішеннями Європейського суду з прав людини щодо України стосовно державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування, працівників правоохоронних органів, інших посадових осіб та суддів, які порушили громадянські чи інші права людини тощо.

Розділ 5 «Організаційно-правові засади та напрями вдосконалення системи забезпечення прав і свобод громадян в умовах євроінтеграції» складається з чотирьох підрозділів в яких досліджуються адміністративно-правові заходи з протидії корупційним правопорушенням, спрощення процедури надання адміністративних послуг, необхідність забезпечення проведення судової реформи, шляхи гармонізації адміністративно-правового

законодавства України з міжнародними стандартами у сфері прав людини і громадянина.

У підрозділі 5.1 «Адміністративно-правові заходи з протидії корупційним правопорушенням» акцентовано увагу на тому, що сьогодні однією з причин поширення корупції в державі є толерантне ставлення громадян до цього ганебного явища.

Основними складовими елементами адміністративно-правового механізму забезпечення протидії корупції названо: праввідносини у сфері протидії корупції, як різновид суспільних відносин, що регламентуються правовими нормами і забезпечують взаємодію останніх з відповідними суб'єктами протидії корупції; норми права, що визначають права й обов'язки суб'єктів протидії корупції; нормативно-правові акти, які регламентують різноманітні сторони протидії корупції і формують комплексне й універсальне антикорупційне законодавство; державні органи, що покликані протидіяти корупції, у процесі своєї повсякденної діяльності; адміністративна відповідальність як складова адміністративного примусу, що застосовується до суб'єктів корупційних правопорушень за умови порушення ними чинного законодавства України.

У підрозділі 5.2 «Надання адміністративних послуг: нагальні проблеми подолання бюрократизму та шляхи їх розв'язання» наголошено, що аналіз досвіду надання окремих послуг у зарубіжних країнах дозволяє дійти висновку, що з позиції окремого громадянина вдосконалення потребують дві основні сфери: 1) доступність послуги, що включає в себе можливість швидко віднайти орган, який надає послугу (включаючи правильний телефонний номер тощо), та безпосередньо фізична доступність органу (у тому числі призначення часу телефоном, наявність місць для паркування тощо); 2) надання послуги (наприклад, люб'язність, своєчасність тощо).

Зазначено, що відпрацювання стандартів якості адміністративних послуг прямо пов'язано з чітким визначенням критеріїв їх надання. При цьому в системі цих критеріїв, що вже отримали своє нормативне закріплення, доцільно виокремити чітке дотримання умов та процедур надання послуг; обґрунтованість плати за послугу та уніфікація її розміру; рівності громадян та неупередженості суб'єктів надання адміністративних послуг; належний рівень інформаційної забезпеченості надання таких послуг.

У підрозділі 5.3 «Судова реформа як головний чинник оптимізації механізму забезпечення порушених прав людини і громадянина» зазначається, що Україна посідає перше місце у списку за недовірою до суддів в Європі. Судова система в Україні – це найбільш рутинна система, в якій продовжує переважати телефонне право, а судді звикли бути відданими політикам і олігархам, отримуючи гарантії від переслідування за корупцію. Це підтверджують і дані соціологічних досліджень.

У зв'язку з цим було проведено наступний етап судової реформи в Україні, який відзначився прийняттям чинного Закону України «Про судоустрій і статус суддів», були прийняті рішення щодо переліку термінових завдань з покращення судової влади і судової системи. Одним із завдань було саме вдосконалення судової системи (системи судів).

Удосконалення штату і структури судів є одним із важливих у функціонуванні судової системи щодо вирішення повноважень, покладених на них ст. 2 зазначеного Закону і передбачає: єднання судової системи; об'єднати критерії щодо застосування судами законодавства і дотримання законності при розгляді справ; гідні умови для запитів і звернень громадян та юридичних осіб до суду по цивільних, господарських і адміністративних справах; гідні умови для перегляду в належні терміни кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення; вільне оскарження за порядком, встановленим законом, судових рішень в апеляційному і касаційному порядку; утворення ефективнішої системи структури суддівського самоврядування, пов'язаної з певними рівнями системи судів.

У підрозділі 5.4 «Гармонізація адміністративного законодавства України з міжнародними стандартами прав людини: сучасний дискурс» відзначається, що як свідчить аналіз імплементації ратифікованих Україною міжнародних правових актів, в яких закріплено права і свободи громадян у національне законодавство, певні їх положення не підкріплені відповідним правовим механізмом реалізації. Це потребує врахування кращих здобутків європейських держав у галузі судових прав особи у відносинах з органами публічної влади та більш високих стандартів, втілених в законодавстві окремих європейських держав.

Перешкодою на шляху приведення української системи захисту основних прав людини до міжнародного рівня є сприйняття юридичної природи цих прав людини виключно з позитивістських позицій, залишене у спадщину з радянських часів. Традиційно українські науковці-позитивісти не визнають *de facto* прямої дії конституційних норм про права і свободи людини та громадянина у справах, коли ці норми не можуть застосовуватися судами безпосередньо, а потребують конкретизації шляхом прийняття законів, які визначатимуть зміст цих прав та встановлюватимуть обмеження на їх реалізацію.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження та на основі чинного законодавства й практики його реалізації, теоретичного осмислення численних наукових праць у різних галузях юриспруденції здійснено цілісний аналіз адміністративно-правового статусу громадян та його забезпечення в Україні в умовах євроінтеграції. На цій основі вирішено наукове завдання та зроблено низку важливих для адміністративної науки висновків і пропозицій:

1. Права людини можна визначити як обумовлені ступенем розвиненості суспільства та історичними особливостями його розвитку, об'єктивно необхідні для забезпечення життєдіяльності людини, задоволення її потреб і налагодження стосунків з іншими членами суспільства та його відповідними інститутами загальні й рівні можливості, що відповідають загально визнаним міжнародним стандартам, визнаються та гарантуються державою. У свою чергу, свободи людини – відповідні правові можливості, пов'язані з індивідуалізацією певної поведінки в рамках, окреслених правовими нормами, а також із невтручанням чи обмеженням дій держави відносно певних сфер життєдіяльності людини.

2. У руслі процесу євроінтеграції та глобалізації постає питання визначення категорії особливостей прав людини в Україні в умовах євроінтеграції. Вважаємо, що цю категорію необхідно розуміти як певні можливості людини, що об'єктивно зумовлені цивілізаційним рівнем розвитку суспільства та держави, що мають правовий статус європейських стандартів, які попередньо обґрунтовані з позиції загальнолюдських моральних норм, спрямованих на забезпечення гідних умов існування, а також

нормального розвитку людини, утвердження її індивідуальності та здатності до самовираження.

3. Ідея прав людини в політико-правовій думці України має чотири етапи розвитку: на першому етапі – до XVII ст. – ідея прав людини ототожнювалася з ідеями свободи людини, рівності та справедливості. Саме ці якості вважалися основними. Із становленням національної свідомості українців наприкінці XVIII ст. розпочався другий етап, що тривав до першої половини XIX ст. Основними напрямками розвитку політико-правової думки на цьому етапі були проблеми прав нації, місцевого самоврядування, державотворення. На третьому етапі – перша половина XIX ст. – початок XX ст. – ідеї прав людини набули конкретного правового змісту у формі конституції та конституційних проєктів, програм політичних партій, оформлення незалежної Української держави (УНР). Четвертий (90-ті роки XX ст. по теперішній час) – встановлення незалежності України при розпаді СРСР та відходження від доктрин Радянського Союзу з подальшою переорієнтацією на світогляд європейських держав у сфері прав людини.

4. У результаті зіставлення соціальної та правової держави зроблено висновок, що кожна з них є своєрідним механізмом узгодження суспільних інтересів. Якщо основною метою правової держави є формування суспільних відносин на засадах принципу непорушності прав і свобод людини, верховенства права та поділу влади, незалежності правосуддя, то соціальна держава досягає аналогічної мети за допомогою соціальної політики, що спирається на соціальне законодавство. Саме завдяки єдності мети і використанню правових засобів їх ототожнюють в рамках єдиної концепції державно-правового розвитку.

5. Адміністративно-правовий статус людини являє собою систему, елементами якої є адміністративна правоздатність й адміністративна дієздатність. Керуючись принципами повноти прав та свобод людини, їх гарантованості, поєднання інтересів особи з державними і суспільними, верховенства права, гласності, динамізму прав та свобод людини, адміністративно-правовий статус особи відображається в її загальному, соціальному та індивідуальному статусі. Саме такі властивості відображають специфіку адміністративно-правових способів захисту прав та свобод людини.

Набуло подальшого розвитку поняття правового статусу громадянина. Під ним слід розуміти систему визнаних і гарантованих державою прав, свобод та обов'язків з одного боку та законних інтересів громадянина – з другого. Правовий статус і юридичні гарантії громадянина є складовою його правового становища, що визначається громадянством особи конкретної країни. Адміністративно-правові гарантії держави є однією зі складових адміністративно-правового статусу громадянина, що встановлюються, визначаються та охороняються державою.

6. Попри те, що наприкінці ХХ ст. у науці міжнародного права був запропонований поділ прав людини на три покоління (громадянські та політичні; соціальні, економічні та культурні; колективні права), і до сьогодні складно чітко віднести ці права до зазначених категорій.

На нашу думку, поділ прав на покоління є логічним, однак при цьому зазначимо, що в основі концепції поколінь прав людини покладений саме історичний прогрес забезпечення прав людини та її основних свобод. Відповідно, у наш час екологічні та біологічні права є відповіддю на виклики ХХІ ст., коли йдеться про виживання людства як біологічного виду, збереження цивілізації. Вважаємо, що в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів уже в найближчому майбутньому розглядатиметься існування п'ятого або, навіть, шостого покоління прав людини. А відповідно, матимуть місце й конфлікти між «старими» і «новими» правами, в результаті чого рівень захищеності прав буде не зростати, а зменшуватися.

7. Вважаємо, що адміністративно-правові гарантії прав і свобод громадян – це комплекс адміністративно-правових засобів, що забезпечують право людини на певну свободу, а в разі порушення такого права – належне реагування органів державної влади в забезпеченні відновлення порушених прав людини. Основною ознакою гарантій є їх законодавче визнання через їхнє закріплення у Конституції України.

Належне адміністративно-правове гарантування прав і свобод громадян повинно здійснюватися шляхом: 1) посилення відповідальності органів державної влади за невиконання ними своїх обов'язків, що спричинило порушення прав громадян; 2) встановлення чітких адміністративних процедур, які вичерпно визначають порядок взаємодії з громадянами; 3) закріплення на законодавчому рівні

персоніфікованих представників державної влади, відповідальних за забезпечення прав і свобод громадянина.

8. Механізмами забезпечення та захисту прав громадянина пропонується визначити як сукупність нормативних та організаційно-правових засобів, що використовуються на національному та міжнародному рівні з метою належної правової охорони прав людини відповідно до міжнародних стандартів.

Відповідно, нормативним механізмом захисту прав громадянина є міжнародні договори з прав людини, що ратифіковані більшістю країн світу, а організаційно-правовим – діяльність органів та міжнародних акредитованих організацій, спрямована на моніторинг дотримання прав і свобод громадянина, а у разі їх порушення – життя відповідних дій щодо припинення цих порушень.

9. Контроль і нагляд є одними із засобів діяльності держави, щодо забезпечення гарантій прав і свобод громадян. В основі контролю покладено принципи неухильної реалізації та належної процесуальної регламентації контролю. Контрольна діяльність повинна відбуватися в чітких процесуально-процедурних рамках, відхід від яких може бути сприйнятий як підстава визнання результатів контролю недійсними або упередженими.

Нагляд відноситься до управлінської категорії, яка відображається у співвідношенні з контролем. Його сутність полягає у здійсненні відповідними органами наглядової діяльності у відповідних формах і методах. Методом наглядової діяльності є її адміністративно-правове регулювання, а формами наглядової діяльності є встановлення норм права, здійснення організаційних і матеріально-технічних дій.

10. Реалізація міжнародних стандартів прав людини є втіленням у реальних суспільних відносинах універсальних принципів та норм загального характеру, що встановлюють ідеальні моделі закріплення, реалізації та (або) охорони прав і свобод людини. Вплив міжнародних стандартів прав людини на національну правову систему здійснюється за такими напрямками:

1) вплив міжнародних стандартів на законодавчу практику шляхом: а) прямого закріплення міжнародних стандартів в текстах нормативно-правових актів; б) оцінювання внутрішньодержавного законодавства на предмет його відповідності міжнародним стандартам

прав людини; в) забезпечення відповідності самого законодавчого процесу міжнародним стандартам забезпечення прав людини;

2) вплив міжнародних стандартів на судову та іншу правозастосовну практику шляхом: а) безпосереднього звернення суб'єкта правозастосування до міжнародних стандартів прав людини при розгляді конкретної життєвої ситуації, що потребує правового регулювання; б) оцінки застосованого припису національного законодавства на предмет його відповідності міжнародним стандартам прав людини; в) тлумачення приписів національного законодавства у світлі міжнародних стандартів прав людини; г) здійснення правозастосовної діяльності відповідно до базових вимог, що висувають міжнародні стандарти з прав людини.

11. Проблема вдосконалення діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з захисту прав людини прямо співвідноситься з необхідністю створення відповідних представництв у кожній з областей України та забезпечення цих представництв усім необхідним, у тому числі приміщеннями та відповідними технічними засобами. Доцільно також вирішити питання про організаційну структуру цих представництв.

Потенціал впливу Уповноваженого на факти порушення прав, свобод і інтересів громадян може бути суттєво посилений шляхом включення до числа актів реагування Уповноваженого такого акту, як вимога припинити дії, що порушують права і свободи громадян, та поновити порушене право. Разом з цим, слід надати Уповноваженому та його представникам можливість порушувати дисциплінарне провадження та провадження у справі про адміністративне правопорушення у випадках, коли певними діями, бездіяльністю або рішеннями порушуються права і свободи громадян.

12. Провадження зі звернень громадян може бути визначено і як правовий інститут, і як вид адміністративно-процесуальної діяльності. У першому випадку – це сукупність відповідних правових норм, у другому – врегульовані адміністративно-процесуальними нормами порядок дій суб'єктів провадження у зв'язку з реалізацією його завдань.

Пропонується детально регламентувати процедуру перевірки фактів, що містяться в пропозиції, заяві або скарзі громадянина. Для цього, зокрема, варто нормативно закріпити визначення доказування, способів збирання доказів по скарзі, перевірки конкретної пропозиції

або заяви і ряду інших процесуальних дій, що справляють безпосередній і опосередкований вплив на ухвалення рішення по поданому громадянином зверненню. У зв'язку з цим вбачається доцільним ввести відповідні доповнення до Закону України «Про звернення громадян». Доцільним вважається також встановити відповідальність посадових осіб за навмисне чи несвоєчасне ненадання громадянам відповідних документів. Чіткого законодавчого закріплення потребують і питання, що торкаються прийняття рішення за зверненнями. Підкреслюється особливе значення стадії виконання рішення по зверненню громадянина, наголошується на необхідності посилення ролі та значущості прокурора на даній стадії провадження.

13. Головним завданням адміністративного судочинства є захист прав і законних інтересів особи в публічно-правових спорах від порушень з боку органів влади, органів місцевого самоврядування. Адміністративні суди розглядають всі справи, пов'язані зі спорами фізичних або юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності.

Таким чином, першочерговим завданням при реформуванні адміністративного судочинства є нагальна потреба у вирішенні питань про доступність та ефективність захисту прав і свобод людини та громадянина в адміністративних судах України.

Для досягнення цієї мети потрібно внести деякі уточнення до положень Кодексу адміністративного судочинства щодо строків розгляду справ в адміністративних судах, які дали б змогу громадянам, які звернулися до суду за захистом своїх прав, свобод та інтересів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, скористатися своїм правом на ефективний та доступний захист своїх порушених прав.

Застосування адміністративними судами України критеріїв Європейського адміністративного простору, принципів адміністративного процесу сприятиме створенню єдиної національної судової практики у сфері публічно-правових спорів.

14. Сформульовано конкретні пропозиції та рекомендації стосовно розроблення та втілення форм взаємодії поліції з населенням. Зокрема, обґрунтовано доцільність запровадження практики розроблення та втілення конкретних програм попередження злочинності спочатку на місцевому рівні із залученням до їх розроблення науковців і фахівців суміжних галузей та у разі їх

успішного втілення – винесення в подальшому на державний рівень; залучення до втілення програм громадських організацій, осіб, які успішно подолали подібні проблеми, та добровільних помічників (волонтерів); активної участі працівників поліції спільно з представниками інших державних і громадських організацій у різноманітних акціях і громадських ініціативах, під час яких формувати образ працівника поліції як помічника та наставника, а не представника силового відомства; запровадження у практику діяльності поліції України роботи цілодобових мобільних або онлайн-консультативних ліній, окремих елементів віктимологічної профілактики.

15. Встановлено, що в загальну систему захисту прав і свобод людини і громадянина, крім органів державної влади та їх посадових осіб, також входять інститути громадянського суспільства, метою яких є моніторинг та захист людиною своїх законних прав та інтересів. Розуміння громадянського суспільства через призму сукупності автономних об'єднань громадян, які не залежать від держави, передбачає можливість залучення інститутів громадянського суспільства для захисту прав і свобод людини. Нагальною потребою в Україні є активне сприяння розвитку громадянського суспільства, яке здатне постати поряд із державою і бути надійною запорукою захисту прав людини. Громадянське суспільство виконує не тільки функцію захисту приватних та колективних прав й інтересів людини, а й є гарантом того, що держава не перевищуватиме своєї компетенції та дотримуватиметься конституційного принципу пріоритету прав і свобод людини та громадянина.

16. РЄ, ОБСЄ та ЄС ефективно співпрацюють між собою у сферах, що мають для них пріоритетне значення, зокрема щодо захисту прав людини (включно з правами національних меншин), боротьбі проти тероризму, діях проти торгівлі людьми, сприянні толерантності, усуненні дискримінації тощо. У той час, як ОБСЄ виступає ініціатором і новатором політичних і політико-економічних засобів та механізмів захисту прав людини, РЄ та ЄС створюють усі умови для переговорів та прийняття юридично обов'язкових документів для держав-членів. Таким чином, виконуючи свої функції, ці три організації сприяють імплементації та виконанню норм міжнародного права в країнах-членах.

17. Право на звернення до Європейського Суду з прав людини – це надана та гарантована державою через норми Конституції України та міжнародних договорів України юридична можливість активних дій суб'єктів, формою виразу яких є скарга, викликана неправомірними діями або бездіяльністю посадових чи службових осіб державних органів, органів місцевого самоврядування, яка подається в чітко визначений термін до Європейського Суду з прав людини за умови вичерпання всіх правових засобів захисту на національному рівні і невдоволення рішенням компетентного державного органу стосовно відновлення порушених прав чи свобод громадянина в Україні.

Щодо використання рішень Європейського суду з прав людини в Україні необхідно звернути увагу на те, що ці рішення майже не оприлюднюються в країні. Адже вони не публікуються в офіційних виданнях України (ними на сьогодні, відповідно до Указу Президента України від 10 червня 1997 року «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» є «Офіційний вісник України», «Відомості Верховної Ради України» та газета «Урядовий кур'єр»). Звідси випливає висновок про те, що в Україні відсутній автентичний переклад рішень Європейського суду з прав людини, що, безумовно негативно позначається на можливості їх використання судами України.

18. Визначено, що профілактика адміністративних корупційних правопорушень може передбачати такі заходи: зменшення готівкового обігу та розширення сучасних форм електронних засобів розрахунків і звітності, що сприятиме вдосконаленню заходів фінансового контролю щодо декларування доходів та видатків службовців і членів їхніх родин; реформування судової системи, місцевого самоврядування та незалежних державних і суспільних контрольних інститутів, делегування частини соціальних повноважень інститутам громадянського суспільства з метою протидії низовій корупції; контроль за цільовим використанням соціальних виплат, прозорість і підконтрольність оперативному парламентському контролю бюджетної політики; зменшення монополії і створення конкуренції у сфері надання державних послуг.

19. Проаналізовано практику надання адміністративних послуг у різних регіонах України за принципом «єдиного офісу» та «єдиного вікна». Відповідно до аналізу надання адміністративних послуг можна

зробити висновок, що Україна йде до спрощення процедури їх надання, але все ж таки потребує вдосконалення та запровадження доктрини адміністративних послуг згідно з міжнародними стандартами.

Метою єдиного офісу є сприяння істотній економії часу та зменшенню витрат для користувачів, яких вони зазвичай зазнають, коли звертаються до органів влади з широкого кола питань. Концепція єдиних офісів також сприяє зменшенню ситуацій, при яких публічні розпорядники інформації можуть приховувати інформацію від громадян і підприємств, а також позбавляти їх рівного доступу до неї.

20. Визнавши міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, законодавець не завжди оперативно вирішує питання, пов'язані з втіленням норм міжнародного права в національне законодавство. Особливо це відноситься до міжнародних договорів, які декларують права людини або закріплюють гарантії здійснення цих прав.

Об'єктивною потребою в сучасній Україні, що зумовлена необхідністю забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина, є формування та практична реалізація цілісної концепції державної правової політики, яка повинна включати в себе чіткі нормативні приписи, що визначають основні напрями розвитку системи законодавства, міри щодо його вдосконалення, заходи з усунення правових колізій, прогалин у законодавстві з прав людини.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Тімашов В. О. Права громадян в Україні в процесі євроінтеграції : адміністративно-правовий аспект : монографія. Київ, 2017. 560 с.
2. Заросило В. О., Тімашов В. О. Конфліктні провадження в адміністративному процесі : монографія. Київ, 2016. 192 с.

Навчальні посібники, курси лекцій:

3. Баклан О. В., Гайворонский Е. П., Тімашов В. А. Правоведение : учеб. пособие. Київ, 2013. 132 с.
4. Організація діяльності поліції зарубіжних країн: навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Чернея. Київ, 2015. 572 с.

5. Гайворонський Є. П., Гвоздецький В. Д., Тімашов В. О. Фінансове право : курс лекцій. Київ, 2015. 472 с.

6. Акименко Н. А., Гайворонський Є. П., Заросило В. О., Костенко І. В., Курко М. Н., Момот В. М., Тімашов В. О., Якушик І. Д. Адміністративно-правове забезпечення економічної безпеки підприємств : навч. посіб. Київ, 2016. 313 с.

Публікації у фахових наукових виданнях України:

7. Тімашов В. О. Бюрократизм як явище в державному управлінні. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. 2012. № 4 (14). С. 182–188.

8. Тімашов В. О. Історико-правовий дискурс становлення і розвитку прав людини. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2013. Випуск 23. С. 193–200.

9. Тімашов В. О. Формування й закріплення інституцій прав і свобод людини в Україні (VI-VII століття). *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2013. № 4 (69). С. 170–175.

10. Тімашов В. О. Роль соціально-правової держави в забезпеченні прав і свобод людини. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2013. № 5–6 (70–71). С. 210–217.

11. Тімашов В. О. Політичні права громадян в Україні. *Науково-аналітичний журнал Митна справа*. 2013. № 2. С. 38–43.

12. Тімашов В. О. Громадські організації в системі прав людини. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. 2013. Вип. 1–2. С. 25–34.

13. Тімашов В. О. Права людини на соціальний захист в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Т. 2. С. 75–80.

14. Тімашов В. О. Формування та встановлення сучасної концепції прав і свобод людини та громадянина. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 1. С. 121–130.

15. Тімашов В. О. Розвиток інституту прав і свобод людини та території України у XVII – на початку XX століття. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2014. № 1(72). С. 250–256.

16. Тімашов В. О. Проблемні питання діяльності державних органів щодо надання адміністративних послуг в Україні. *Науковий*

вісник Херсонського державного університету. Серія: «Юридичні науки». 2014. Вип. 3. Т. 2. С. 254–259.

17. Тімашов В. О. Діяльність органів внутрішніх справ щодо захисту прав людини і громадянина в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: юриспруденція*. 2014. Вип. 12. Т. 1. С. 131–135.

18. Тімашов В. О. Стан та адміністративно-правове забезпечення екологічних прав людини в Україні. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Збірник наукових праць. Серія «Право»*. 2014. Вип. 1. С. 144–153.

19. Тімашов В. О. Стан і перспективи розвитку виробничого потенціалу в Україні як запорука економічного й соціального добробуту населення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 5–2. Т. 1. С. 53–59.

20. Тімашов В. О. Адміністративно-правові аспекти реформування системи органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 1. С. 122–127.

21. Тімашов В. О. Європейський суд із прав людини як засіб захисту прав людини в Україні. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. XV. 2015. С. 276–285.

22. Тімашов В. О. Адміністративно-правове регулювання та особливості ринку праці в Україні. *Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. Національний університет «Одеська юридична академія»*. Вип. 75. 2015. С. 350–356.

23. Тімашов В. О. Захист авторського права в мережі Інтернет: адміністративно-правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник. Науково-практичне юридичне видання*. 2015. Вип. 2. (8). С. 134–140.

24. Тімашов В. О. Правовий порядок діяльності Запорізької Січі у площині права людини на особисте волевиявлення. *Підприємництво, господарство і право. Науково-практичний господарсько-правовий журнал*. 2016. Вип. 1. (239). С. 116–121.

25. Тімашов В. О. Юридична відповідальність за порушення інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право. Науково-практичний господарсько-правовий журнал*. 2016. Вип. 2. (240) С. 38–43.

26. Тімашов В. О. Типологія корупційних правопорушень в Україні. *Підприємництво, господарство і право. Науково-практичний господарсько-правовий журнал*. 2017. Вип. 2. (252). С. 167–172.

Статті у закордонних наукових виданнях:

27. Тімашов В. О. Историко-правовой дискурс прав и свобод человека на территории Украины в новейшее время (начало XX ст. – по сегодняшний день). *Право и закон. Международно-научно-практический журнал (Киргизская Республика)*. 2013. № 1(1). С. 63–68.

28. Тімашов В. О. Международное законодательство и законодательство Украины в сфере регулирования равенства прав мужчин и женщин. *Право и политика. Научно-методический журнал (Киргизская Республика)*. 2014. № 2/1. С. 5–8.

29. Timashov V. A. Administrative services in Ukraine: general theoretical aspects and problems of application. *International scientific journal Euro-american scientific cooperation (Канада)*. 2014. Vol. 5. P. 36–40.

30. Тімашов В. О. Щодо проблем механізму регулювання прав і свобод в Україні. *Auspicia. Рецензований журнал для суспільних наук (Чеська Республіка)*. 2014. С. 18–21.

31. Timashov V. A. Cooperation of Council of Europe and Ukraine in the improving of legal institution of human rights and freedoms. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2015. Vol. 2. Issue 1. P. 81–86.

32. Тімашов В. А. Коррупция в судебной отрясли как индикатор необходимого реформирования. *Leges et Vita. Revista stiintifico-practica (Республіка Молдова)*. № 4/3 (292). 2016. С. 61–64.

33. Тімашов В. О. Деякі питання стану судової системи в Україні на шляху подальшого реформування. *National law journal: theory and practice (Республіка Молдова)*. 2016. № 2/1 (18). P. 66–69.

Матеріали науково-практичних конференцій та круглих столів:

34. Тімашов В. О. Стан та проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні. *Концепції, стратегії та напрями розвитку української держави: економіка, фінанси, право: Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 80-річчю професора Андрійчука Віктора Григоровича (Київ, 28 вересня 2012)*. Київ, 2012. С. 363–367.

35. Тімашов В. О. Бюрократизм як явище в державному управлінні. *Права людини: історія та сучасність: Матеріали V*

наукової конференції студентів та молодих учених факультету правознавства та міжнародних відносин УДУФМТ (Київ, 6 грудня 2012). Київ, 2012. С. 238–242.

36. Тімашов В. О. Нормативно-правовий аналіз сучасного стану адміністративного регулювання господарської діяльності в Україні. *Молодь: освіта, наука, духовність*: Матеріали Х Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих вчених у 3-х частинах (частина 3) (Київ, 25 лютого 2013). Київ, 2013. С. 216–217.

37. Тімашов В. О. Вплив корупції на економіку України. *Глобальні тенденції світового господарства та їх вплив на соціально-економічний розвиток України*: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців (Київ, 5 квітня 2013). Київ, 2013. С. 388–390.

38. Тімашов В. О. Історико-правовий дискурс становлення і розвитку прав людини. *Права людини: досягнення, проблеми, перспективи*: Матеріали науково-практичної інтернет-конференції (Тернопіль, 2 жовтня 2013). Тернопіль, 2013. С. 8–10.

39. Тімашов В. О. Теоретичні аспекти впливу профілактики адміністративних правопорушень як засіб захисту прав громадян від протиправних посягань. *Роль юриспруденції у формуванні сучасного суспільства*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 8 жовтня 2013). Київ, 2013. С. 159–163.

40. Тімашов В. О. Правові механізми удосконалення економічної діяльності України у сфері природокористування. *Розвиток економіки України в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів: економіка, фінанси, право*: Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 24 травня 2013). Київ, 2013. С. 520–524.

41. Тімашов В. О. Формування та встановлення сучасної концепції прав і свобод людини і громадянина. *Актуальні дослідження в юриспруденції*: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Тернопіль, 14 грудня 2013). Тернопіль, 2013. С. 17–20.

42. Тімашов В. О. Роль соціально-правової держави у забезпеченні прав і свобод людини. *ЕС-Україна-Росія: обираємо правильний вектор*: Матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 20 грудня 2013). Івано-Франківськ, 2013. С. 12–14.

43. Тімашов В. О. Економічна безпека як елемент національної безпеки. *Зовнішньоекономічна політика України в умовах інтеграційних процесів*: Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 29 травня 2014). Київ, 2014. С. 377–380.

44. Тімашов В. О. Історико-правовий розвиток інституту прав і свобод людини на території України у Новітній час. *Права людини: історія та сучасність*: Матеріали VII наукової конференції студентів та молодих учених (Київ, 10 грудня 2014). Київ, 2014. С. 153–158.

45. Тімашов В. О. Роль соціально-правової держави в забезпеченні прав і свобод людини. *Проблеми модернізації економіки України в контексті Угоди про асоціацію з ЄС та їх вирішення (економічний, правовий і фінансовий аспекти)*: Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців (м. Київ, 16 квітня 2015 р.). Київ, 2015. С. 293–296.

46. Тімашов В. О. Європейська інтеграція і національна ідентичність. *Диверсифікація міжнародної торгівлі та активізація інвестиційного співробітництва*: Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції (присвяченої 20-річчю УДУФМТ) (Київ, 28-29 травня 2015). Київ, 2015. С. 468–471.

47. Тімашов В. О. Щодо деяких питань процедури надання адміністративних послуг в Україні. *Нові вектори розвитку демократії та інститутів держави і права*: Матеріали Міжнародної юридичної науково-практичної конференції (Київ, 10 грудня 2015). Київ, 2015. С. 107–109.

48. Тімашов В. О. Адміністративно-правовий статус громадянина як передумова формування громадянського суспільства. *Місце юридичних наук у формуванні правової культури сучасної людини*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 25-26 грудня 2015). Запоріжжя, 2015. Ч. 2. С. 80–83.

49. Тімашов В. О. Щодо причин низької довіри населення до адміністративної діяльності ОВС. *Право, суспільство і держава*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 15-16 січня 2016). Київ, 2016. С. 96–99.

50. Тімашов В. О. Діяльність органів внутрішніх справ щодо захисту прав людини і громадянина в Україні. *Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього*: Матеріали Міжнародної науково-практичної

конференції (Дніпропетровськ, 15-16 січня 2016). Дніпропетровськ, 2016. С. 82–85.

51. Тімашов В. О. Адміністративно-правові аспекти реформування системи органів внутрішніх справ. *Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 22-23 січня 2016). Одеса, 2016. С. 68–71.

52. Тімашов В. О. Щодо проведення судової реформи в Україні. *Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 29-30 січня 2016). Львів, 2016. С. 77–80.

53. Тімашов В. О. Стан судової системи України в розрізі актуальності реформування. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 29-30 січня 2016). Запоріжжя, 2016. С. 83–88.

54. Тімашов В. О. Роль Венеціанської комісії у реформуванні судової системи України. *Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 5-6 лютого 2016). Харків, 2016. С. 67–70.

55. Тімашов В. О. Корупційна складова в системі судової гілки влади. *Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпропетровськ, 5-6 лютого 2016). Дніпропетровськ, 2016. С. 44–48.

56. Тімашов В. О. Адаптація адміністративного законодавства України до Європейського законодавства. *Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 12-13 лютого 2016). Одеса, 2016. С. 84–88.

57. Тімашов В. О. Причини та умови корупції в Україні на сучасному етапі. *Десяті економіко-правові дискусії*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 4 березня 2016). Львів, 2016. С. 65–67.

58. Тімашов В. О. Елементи адміністративно-правового механізму протидії корупції. *Сутність та значення впливу законодавства на розвиток суспільних відносин*: Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 11-12 березня 2016). Одеса, 2016. С. 97–99.

59. Тімашов В. О. Європейська правова інтеграція у процесі реформування національного законодавства. *Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11-12 березня 2016). Київ, 2016. С. 109–113.

60. Тімашов В. О. Корупція у сфері державної служби в Україні. *Conferentia internationala stinifico-practica*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Кишинів, 25-25 березня 2016). Кишинів, 2016. Р. 203–206.

61. Тімашов В. О. Антикорупційна політика в Україні. *Государство и право. Актуальные научные проблемы. Рассмотрение, решение, практика* : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Гданськ, 30-31 березня 2016). Гданськ, 2016. С. 70–73.

62. Тімашов В. О. Психологічна та фахова складова підготовки юристів як чинник професійної успішності. *Education in modern university – project – based approach to the work organization in political science, sociology, philosophy, psychology, history according to the guidelines of the European qualifications framework*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Сладковічово, 22-24 березня 2017. Slovak Republic.). Сладковічово, 2017. С. 83–88.

63. Тімашов В. О. Сфера послуг в Україні. *Сервісна економіка в умовах глобальної конкуренції : правовий та інституційний виміри*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 15-16 жовтня 2017). Київ, 2017. С. 188–191.

АНОТАЦІЯ

Тімашов В. О. Адміністративно-правове забезпечення прав громадян України в умовах євроінтеграції: доктринальні положення. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом». – Київ, 2018.

Дисертацію присвячено визначенню організаційно-правовому регулюванню прав і свобод громадянина в Україні в умовах

євроінтеграції. Запропоновано авторське бачення визначення категорії особливостей прав громадянина в Україні в умовах євроінтеграції. Цю категорію необхідно розуміти як певні можливості громадянина, що об'єктивно зумовлені цивілізаційним рівнем розвитку суспільства та держави, мають правовий статус європейських стандартів, які попередньо обґрунтовані з позиції загальнолюдських моральних норм, спрямованих на забезпечення гідних умов існування, а також нормального розвитку людини, утвердження її індивідуальності та здатності до самовираження.

Акцентовано увагу на тому, що функція правової держави щодо захисту прав громадян являє систему заходів із запобігання порушенням прав громадян, контролю та нагляду за їхнім дотриманням, підтвердження чи відновлення оскаржуваних чи порушених прав, забезпечення юридичної відповідальності правопорушників й усунення інших негативних соціальних наслідків порушень прав громадян, що реалізуються організаційними та правовими засобами відповідно до засад верховенства права органами публічної влади, громадськими об'єднаннями та громадянами з метою забезпечення реальності прав громадян. Наголошується, що функція захисту прав і свобод громадянина, яка спрямовується на реалізацію соціального призначення правової держави, посідає чільне місце в системі її функцій, має системоутворююче значення, екстраполюючись в усіх напрямках діяльності правової держави.

Ключові слова: права і свободи людини і громадянина, громадянське суспільство, адміністративно-правовий статус громадянина, адміністративно-правові гарантії, адміністративно-правовий механізм, звернення громадян, адміністративні послуги, судовий захист, міжнародно-правові стандарти.

АННОТАЦІЯ

Тимашов В. А. Адміністративно-правове забезпечення прав громадянина України в умовах євроінтеграції: доктринальні положення. – *Кваліфікаційна научна робота на правах рукопису.*

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – ЧАТ

«Высшее учебное заведение «Межрегиональная Академия управления персоналом». – Киев, 2018.

Диссертация посвящена определению организационно-правового регулирования прав и свобод гражданина в Украине в условиях евроинтеграции. Предложено авторское видение определения категории особенностей прав гражданина в Украине в условиях евроинтеграции. Эту категорию необходимо понимать как определенные возможности гражданина, объективно обусловленные цивилизационным уровнем развития общества и государства, имеющие правовой статус европейских стандартов, предварительно обоснованные с позиции общечеловеческих нравственных норм, направленных на обеспечение достойных условий существования, а также нормального развития человека, утверждения его индивидуальности и способности к самовыражению.

Акцентировано внимание на том, что функция правового государства по защите прав граждан составляет систему мероприятий по предотвращению нарушений прав граждан, контроля и надзора за их соблюдением, подтверждению или восстановлению обжалуемых или нарушенных прав, обеспечению юридической ответственности правонарушителей и устранению других негативных социальных последствий нарушений прав граждан, реализуемых организационными и правовыми средствами в соответствии с принципами верховенства права органами публичной власти, общественными объединениями и гражданами с целью обеспечения реальных прав граждан.

Констатировано, что в сегодняшних условиях проблема обеспечения надлежащей реализации права граждан на обращение безусловно нуждается и в соответствующем правовом обеспечении в плане оптимизации системы мер юридической ответственности, усилении реагирования государства на факты нарушения прав граждан в этой сфере. Прежде всего, это касается оптимизации мер дисциплинарных взысканий и административной ответственности, совершенствования соответствующих механизмов привлечения к ответственности, подходов к вопросам о взаимодействии этих видов юридической ответственности.

Ключевые слова: права и свободы человека и гражданина, гражданское общество, административно-правовой статус гражданина, административно-правовые гарантии, административно-правовой механизм, обращения граждан, административные услуги, судебная защита, международно-правовые стандарты.

SUMMARY

Timashov V. A. Administrative and legal support of the rights of Ukrainian citizens in the conditions of European integration: doctrinal provisions. – *Qualifying scientific work as a manuscript.*

A Thesis for the Scholarly Degree of the Doctor of Law, Specialty 12.00.07 – administrative law and process, financial law, information law. – PrJSC «Higher Education Institution «Interregional Academy of Personnel Management». – Kyiv, 2018.

The dissertation is devoted to the definition of the organizational and legal regulation of human and civil rights and freedoms in Ukraine in the process of European integration. The authorship of the concept of human rights in Ukraine in the process of European integration is foreseen, which is to be understood objectively by the nature and level of development of society and the state, which have a direct influence on the part of European standards based on the moral norms aimed at the maintenance of decent living conditions and normal development of a person, and therefore – on the assertion of his individuality and the ability to express his personality.

The attention is paid to the fact that the function of a law-governed state in protecting the rights of citizens is a system of measures to prevent the violation of the rights of citizens, control and supervision of their observance, confirmation or restoration of the impugned or violated rights, ensuring legal liability of offenders and eliminating other negative social consequences of violations of citizens' rights, implemented by organizational and legal means in accordance with the principles of the rule of law by public authorities, public associations and thunder for the purpose of ensuring the reality of citizens' rights.

Key words: human and citizens rights and freedoms, civil society, administrative and legal status of a citizen, administrative and legal guarantees, administrative and legal mechanism, citizens' appeals, administrative services, judicial protection, international legal standards.

Підписано до друку 30.05.2018. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Гарнітура Times
Наклад 100 прим. Зам. №
Віддруковано з оригіналів

Видавець Федоров О. М.,
«Друкарський двір Олега Федорова»
Адреса: а/с 24, Київ-205, 04205, Україна,
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3668 від 14. 01.2010 р.